

Кравець Віталій Михайлович,
завідувач кафедри філософії права
та юридичної логіки Національної
академії внутрішніх справ
Симон Юрій Сергійович,
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки Національної
академії внутрішніх справ

РЕФЛЕКСІЯ ПОСТМОДЕРНІЗМУ ЩОДО ПІЗНАВАЛЬНИХ ПАРАДИГМ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ПРАВА

Актуальність теми дослідження визначається передусім особливостями сучасного стану філософії права та методології науки, постмодерну загалом, які в умовах різкого загострення низки глобальних проблем опинилася перед потребою переосмислення методологічних проблем історичного розвитку права та держави. У цьому зв'язку, погоджуємось з В. В. Завальнюком у тому, що однією із найважливіших філософсько-правових проблем сучасних теоретичних досліджень є питання дослідження генезису, природи й сутності права та його вихідних онтологічних підстав [1, с. 7], де ключовим стає плюралізм конструкцій до трактування реконструкції історичного розвитку правової дійсності. У цьому контексті актуалізується методологічний плюралізм в юриспруденції як своєрідна спроба переосмислення кризи класичної методології. Вбачається, що цьому є декілька причин. Головна із них коріниться у особливостях самої філософії права, яка багатьма дослідниками розглядається як суто аксіологічна, допарадигмальна сфера.

Об'єктом дослідження є рефлексія постмодерністської філософії щодо класичної методології пізнання історичного розвитку права, концептуальне ядро якої складає принцип історизму, а предметом – принцип історизму в контексті його заперечення в постмодернізмі.

Проблемність феномену постмодерну полягає в неможливості повного і адекватного визначення його сутності, основних характеристик, специфіки функціонування в межах

звичної системи наукових координат, усталених понять і категорій [2, с. 11].

У сфері сучасного соціо-гуманітарного мислення постмодернізм укорінився в якості концепту, що пояснює явища і процеси правової дійсності, суспільної в тому числі, зовсім по іншому, ніж ми до цього звикли. В онтологічному плані для нього характерний перехід від класичної установки «пізнання світу з метою його перетворення» до вимоги новітньої «деконструкції постмодерного світу» [3, с. 23]. Як зазначає Левченко І.О., даний контекст закладає необхідність детального аналізу розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації, артикуляції певних методологічних перемінних, які визначають органіку для локальності даного процесу [3, с. 27].

На сучасному етапі, як стверджують постмодерністи, для людства характерно зростання неоднорідності і багатовимірності, який характеризує абсолютно різні аксіологічні виміри людського існування, властиві представникам різних мікропросторів. Процес диференціації та фрагментації накладає свій вплив і на розуміння розвитку права.

Постмодерністські уявлення про право, що враховують вплив фрагментації, спирається на такі категоріально-понятійні конструкції, як антиісторизм, творче правосуддя, перспективістська раціональність, системна теорія істини і судочинство, що певним чином «забезпечують» врахування цінностей і рівня розвитку різних культур. Згідно з ідеями постмодернізму, суспільство знаходиться в ситуації нагальної необхідності принципово нових форм мисленевих конструкцій правової дійсності, що будуть адекватно відображати існуючі зміни.

Відбувається зміна парадигми трактування історії правового розвитку: наприклад, критичні правові дослідження, феміністська теорія права, критична расова теорія, семіотична теорія права і так далі. Складається враження, що теоретики і практики права зацікавлені в заміні традиційних істин і концепцій права, його поліметодологічними, плюралістичними і контекстуальними поясненнями.

Отже, пізнавальний процес розвитку права в цілому і його результат – отримане знання – позбавляється чи не

найголовнішої ознаки – об'єктивності, яка традиційно займала визначальне місце в класичній методології пізнання розвитку суспільних відносин, підвалиною якої є принцип історизму.

Постмодернізм претендує на статус універсального способу світорозуміння, світоглядної і пізнавальної парадигми, ядром якої виступає нова мислиннева практика. Вихідним для нього є заперечення раціонально обгрунтованих істин та цінностей. Постмодернізм критикує і категорично відкидає будь-які прояви детермінізму в історико-пізнавальному процесі. Він позбавляє науку монополії на істину, постулює ідею про втрату європейською наукою домінуючої ролі в структурі суспільної свідомості, проголошує кризу позитивістського філософського знання. Сучасну ситуацію в філософії можна охарактеризувати терміном “постсцієнтизм”. Розрив між “традицією” і “сучасністю” виступає як гносеологічно-онтологічна матриця постмодерністського світобачення, – унікальне явище нашого часу. Атрибутивними характеристиками постмодернізму як парадигми виступають плюралізм та диверсивність.

Таким чином, поширення методологічного плюралізму в сучасній юриспруденції обумовило пошуки нових засобів осмислення п

рава, а також докорінного переосмислення традиційних. У цьому контексті набуває все більшої значущості аналіз практичного застосування різних типів методологічного плюралізму як складової методології сучасної філософії права, що виконує низку специфічних функцій, серед яких найбільш важливими є онтологічна, епістемологічна та інтеграційна.

Список використаних джерел

1. Завальнюк В.В. Антрополого-герменевтичний підхід до характеристики правової реальності: становлення концепцій. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 50. С. 7–14.

2. Лиотар Ж.-Ф. Ответ на вопрос: что такое постмодерн? [Електронний ресурс]/Ж.-Ф.Лиотар-Режим доступу: http://sociologist.nm.ru/articles/lyotard_01.htm.

3. Левчук І.О. Сучасна модель глобалізації як новітня модель деконструкції постмодерногосвіту //Том1№4(16):

Економіка та держава. С.22-27.

DOI: [https://doi.org/10.46922/vol1iss4\(16\)](https://doi.org/10.46922/vol1iss4(16))

4. Лук'янець В. С., Соболь О. М. Філософський постмодерн / Лук'янець В. С., Соболь О. М. — Київ: Абрис, 1998. — 352 с.

4. Оборотов Ю. М. Філософія права і методологія юриспруденції / Ю. М. Оборотов // Проблеми філософії права. — 2003. — Том I. — С. 41-43.

5. Л. Ньюман. Значение методологии: три основных подхода // СОЦИС 1998. N 3. - С. 122-134